

İlköğretim İngilizce Dersi Hedefleri Kazanımları SBS Soruları ve Yazılı Sınav Sorularının Yeni Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi¹

Evaluation of English Lesson Objectives Functions SBS Questions and Exam Questions in Primary School According to Revised Bloom Taxonomy

Zehra Sümeyye GÖKLER², Ayşe AYPAY³, Asım ARI⁴

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, İngilizce dersi öğretim programı 8. sınıf hedefleri, kazanımları, SBS soruları ve yazılı sınav sorularını Yeni Bloom Taksonomisi (YBT)'ne göre değerlendirmektir. Araştırma kapsamına alınan 8 hedef, 73 kazanım, 51 SBS sorusu ve maksimum çeşitleme örnekleme yoluyla seçilen 30 okulda uygulanan 747 yazılı sınav sorularının birer kopyası alınarak YBT'ye göre sınıflaması yapılmıştır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi ile elde edilmiştir. İngilizce dersi öğretim programına Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın (TTKB) internet sitesinden; SBS sorularına Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Sınav Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın sitesinden ulaşılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından taksonomi kitabındaki ölçütlere göre YBT tablosuna yerleştirilmiş ve iki aşamalı uzman görüşünden geçirilmiştir. Prof. Dr. Lorin W. Anderson'dan alınan uzman görüşleri neticesinde sınıflamaya son şekli verilmiş, elde edilen bulguların yüzde ve frekansları alınarak değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, hedefler, kazanımlar, SBS soruları ve yazılı sınav sorularının YBT bilişsel basamaklarına göre alt düzey bilişsel basamaklarda toplandığı görülmüştür.

***Anahtar Kelimeler:** Yeni Bloom Taksonomisi, İlköğretim İngilizce Dersi Öğretim Programı, İngilizce Dersi Yazılı Sınav Soruları*

ABSTRACT

The main aim of this research is to evaluate 8th grades objectives and functions of English course curriculum, SBS questions and exam questions according to Revised Bloom's Taxonomy (RBT). Being

¹ Bu makale Doç. Dr. Ayşe Aypay ve Doç. Dr. Asım Arı'nın danışmanlığında yürütülen Z. Sümeyye Gökler'in "İlköğretim İngilizce Dersi Hedefleri Kazanımları SBS Soruları ve Yazılı Sınav Sorularının Yeni Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinden (2012) yararlanılarak hazırlanmıştır.

² Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, zsgokler@gmail.com

³ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

⁴ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

included in research, 8 objectives, 73 functions, 51 SBS questions and chosen using maximum variation sampling and photocopied 787 exam questions applied in 30 schools were classified according to RBT. Data were obtained through document analysis. Curriculum and SBS questions were obtained through website of Board of Education and Ministry of Education Educational Technologies Department of Examinations. Data were classified on RBT table by researcher according to criteria presented in taxonomy book. Classification were finalized after Prof. Dr. Lorin W. Anderson's expert views. Frequencies and percentages were used in the analysis. At the end of the research, it is determined that the vast majority of the objectives, functions, SBS questions and exam questions has been classified under lower cognitive stages.

Key words: *Revised Bloom's Taxonomy, Primary School English Language Teaching Curriculum, English Lesson Teacher-made Exam Questions*

Bireyin, eleştirel, yaratıcı, yansıtıcı düşünce becerileriyle ulaştığı bilgi, beceri ve tutumlar bugününü ve geleceğini kurabilmede eğitim rol oynamaktadır (Kılıç ve Acat, 2007). Eğitimin kalitesi öğretmen nitelikleriyle çok yakından ilişkilidir. Öğretmenler öğrencilerinin toplumda ve iş dünyasında iyi bir yer edinmeleri ve en genel anlamda hayata hazırlanmalarında kilit bir rol oynamaktadır (Aypay, 2011). Öğretim programlarının okullarda uygulayıcısı olan öğretmenler, Şişman'a (2011) göre gelişen yeni eğitim ve okul anlayışında öğrencilerle birlikte bilgiyi sürekli üreten özneler konumundadır ve yaptığı iş gereği insan davranışlarını ve kişiliğini biçimlendiren bir sanatkardır. Öğretmenlerin, diğer sorumluluklarının yanı sıra öğrenme öğretme sürecinde gerekli yeterliliklere sahip olması, öğretim programlarını yeterince bilmesi ve uygulaması beklenmektedir.

Öğrencilere hangi bilgi, beceri, tutumun kazandırılacağı, bunların hangi düzeyde olması gerektiği önceden belirlenmelidir. Bu anlamda, öğrencilerin özelliklerine göre hedeflerin belirlenmesi, farklı düzey ve özelliklere göre sınıflamanın yapılması gerekmektedir (Arı, 2011). Uzun yıllar sınıflama anlamında kullanılan "taksonomi" sözcüğü daha çok bitki ve hayvanların tür, cins gibi kategorilere ayırdığı biyolojik sınıflama olarak anlaşılmış olsa da 1948 yılında Bloom ve arkadaşları tarafından yapılan bir toplantıda eğitimsel hedefler taksonomisi kavramı ortaya çıkmıştır.

Bir bütün olarak taksonomi incelendiğinde üç önemli boyuttan oluştuğu görülür: Bilişsel boyut, Duyuşsal boyut ve Devinişsel (Psikomotor) boyut (Pickard, 2007). Bilişsel boyut bilginin kodlanıp geri getirilmesi ve entelektüel becerinin geliştirilmesi ile ilgili hedefleri kapsamaktadır. Bir anlamda bilişsel boyut zihinsel değişimler ve gelişimlerle ilgilidir. İkinci boyut olarak ele alınan Duyuşsal boyut ise ilgi, tutum, motivasyonda olan değişim ile saygı, sevgi, beğeni, değer verme gibi duyuşsal eğilimlerin gelişimini konu alan hedefleri kapsamaktadır. Son olarak bahsedilen Devinişsel boyut motor beceriler, zihin, kas kontrolü ile ilgilidir. Bu üç boyut birbirinden tamamen bağımsız değildir ancak Duyuşsal boyut ile ilgili hedefler Bilişsel boyutta olduğu gibi doğrudan gözlemlenememekte ve belirlenememektedir. Devinişsel

boyutla ilgili hedefler daha çok resim, beden eğitimi, teknoloji tasarım gibi dersler ile meslek liseleri atölye derslerinde kazandırılmak istenmektedir (Doğan, 2006).

Bloom vd. (1956), bilişsel basamakları alt düzey (Bilgi, Anlama, Uygulama) ve üst düzey (Analiz, Sentez, Değerlendirme) olarak belirlemişlerdir. Alt düzey bilişsel basamaklardan farklı olarak, üst düzey bilişsel basamaklar daha genellenebilir bilişsel süreçlerdir ve tüm bilgi türlerini içine alırlar, dolayısıyla üst düzey bilişsel basamaklar alt düzey bilişsel basamaklarda öğrenmeyi kolaylaştırmak için de kullanılabilir (Anderson vd., 2001).

Üst düzey bilişsel süreçleri ön plana çıkaran Yeni Bloom Taksonomisinin eğitim programları ve ders programları tasarlarken işe koşulması, konuyla ilgili araştırmalar yapılması, sürecin izlenmesi program geliştirme çalışmalarında önem kazanmaktadır. 2009 yılından itibaren ortaöğretime geçiş aşamasında yapılan SBS kapsamına yabancı dil bölümü eklenmiştir. SBS sınav sorularının değerlendirilmesi yabancı dil öğrenen geniş bir ilköğretim öğrenci kitlesini yakından ilgilendirmektedir.

Orijinal Bloom Taksonomisi

Orijinal Bloom Taksonomisi (OBT) 1956 yılında Bloom ve arkadaşları tarafından “Eğitimsel Hedeflerin Aşamalı Sınıflandırılması El Kitabı 1: Bilişsel Boyut” adı altında kitap haline getirilip yayımlanmıştır (Bloom, 1956).

OBT’ye göre davranışlar, basit olandan en karmaşık olanına doğru sıralanmaktadır. Somuttan soyuta doğru, hiyerarşik bir şekilde sıralanan 6 kategoriden oluşur. Kategoriler Bilme, Anlama, Uygulama, Analiz, Sentez ve Değerlendirme. Bilme, Anlama ve Uygulama alt kategoriler; Analiz, Sentez ve Değerlendirme üst kategoriler olarak kabul edilmiştir. Taksonomi en basit kategori olan Bilme ile başlar (Bloom, 1956).

Orijinal Bloom Taksonomisine Getirilen Eleştiriler

OBT hakkında yapılan eleştirilerin birçoğu taksonominin basitten karmaşığa doğru tek bir boyutta sınıflandırılmasıdır (Arı, 2011; Furst, 1994). Ayrıca, OBTye göre bir üst basamaktaki kazanımların gerçekleştirilebilmesi için bir alt basamaktaki yeterliliklere sahip olmak gerekmekte, hiyerarşik bir yapı göze çarpmaktadır. Oysaki Ormell (1974), uygulamada bu durumun tam aksini iddia etmektedir. Örneğin, bilme basamağını ilgilendiren beceriler bazen Analiz ve Değerlendirme basamaklarından daha karmaşık olabilmektedir. Bir ünitedeki hedefleri taksonomide sınıflandıran bir öğretmen bütün hedeflerin esasında bilmeyi hatırlattığını düşünebilir. Taksonomi boyutlarına bakınca bazı hedeflerin bilme ile ilgili bir değerlendirme ve bilmenin kullanıldığı durumların analiziyle ilgili olduğu sonucuna varabilir. Ayrıca, yapılan eleştirilerden bir diğeri de Değerlendirme ve Sentez ile alakalıdır (Arı, 2011). Değerlendirme basamağı Sentez basamağından daha karmaşık değildir; Sentez Değerlendirmenin gerektirdiği yeterlilikleri de içine alır (Kreitzer ve Madaus, 1994). Senemoğlu’na (2009) göre OBT

değişmesi daha zor genel nitelikli bilişsel giriş davranışlarından ziyade, bir derse ya da üniteye özgü değişime açık bilişsel giriş davranışlarıyla ilgilidir. Bu anlamda, yapılan eleştirilerden bir tanesi de OBTnin her alanda uygulanamamasıdır.

Yenilenmeye gidilmesinin iki önemli sebebi vardır. Birincisi, eğitimcilerin dikkatlerinin tekrar Bloom Taksonomisine yönlendirilmek istenmesidir. Tarihi bir doküman olarak görülmesinin yanı sıra özellikle öğrenme ve değerlendirme süreci ile ilgili sorunlara çok sayıda çözüm yolu sunması açısından çağın ilerisinde bir kaynak olarak görülmelidir. Yenilenmeye gidilmesinin diğer nedeni, 1956 yılından beri dünyada oluşan değişimler eğitimdeki düşünce ve uygulamaları değiştirmiş, bu anlamda, eğitim ile ilgili yeniliklerin Bloom Taksonomisiyle birleştirilmesine ihtiyaç doğmuştur (Anderson vd., 2001).

Yeni Bloom Taksonomisi

Pek çok çalışmada kullanılan ve üzerine araştırmalar yapılan OBT, Prof. Dr. Lorin W. Anderson başkanlığında test ve değerlendirme uzmanları, bilişsel psikologlar, eğitim programı kuramcıları ve öğretim araştırmacıları tarafından yeniden incelenerek düzenlenmiş, 2001 yılında “A taxonomy for learning, teaching and assessing: a revision of Bloom’s taxonomy of educational objectives” adı altında yayımlanmıştır (Arı, 2011; Anderson vd., 2001). Kitap 2010 yılında Durmuş Ali Özçelik tarafından “Öğrenme, Öğretim ve Değerlendirme ile İlgili Bir Taksonomi: Bloom’un Eğitimsel Hedefler Taksonomisinin Yenilenmesi” adı altında Türkçe’ye kazandırılmıştır.

OBT’den ayrı olarak, YBT iki boyutludur. Hedeflerin nasıl gerçekleştiğini gösteren, Bilişsel Süreç Boyutu olarak bilinen dikey boyut Hatırlamak, Anlamak, Uygulamak, Çözümlemek, Değerlendirmek ve Yaratmak basamaklarından; Bilgi Boyutu olarak bilinen yatay boyut “bireyin kendi bilişsel bilgisini bilmesi, farkında olması ve genel bilişsel bilgi” olarak tanımlanan “üstbilişsel bilgi” de eklenerek Olgusal Bilgi, Kavramsal Bilgi, İşlemsel Bilgi ve Üstbilişsel Bilgi türlerinden oluşmuştur (Anderson vd., 2001).

Bilgi Boyutu

Yeni Taksonominin ilk boyutu olan Bilgi Boyutu somuttan soyuta giden dört kategoriden oluşur: 1) Olgusal Bilgi 2) Kavramsal Bilgi 3) İşlemsel Bilgi 4) Üstbilişsel Bilgi (Anderson vd., 2001).

Olgusal Bilgi, ayrı, kendi başına bir anlam ifade edebilen bilgi, bilgi parçasıdır. Bilgi türleri arasında en somut bilgi türüdür. Kavramsal Bilgi, sınıflamalar ve kategoriler bilgisi ile bunlar arasındaki bağları içine alan, organize edilmiş bilgi formlarıdır. Şemalar, zihin haritaları ya da teorileri içine alır. İşlemsel Bilgi, bir şeyin “nasıl yapılacağı” ile ilgili bilgidir. Beceri, algoritma, teknik ve yöntemlerle ilgili işlemler bilgisinin yanı sıra çeşitli işlemlerin hangi durumlarda, ne zaman kullanılacağını belirlemede kullanılan ölçütler bilgisini de içine alır. Genellikle işlemsel

bilgi dizi biçiminde ya da takip edilmesi gereken adımlar silsilesi şeklindedir (Anderson vd., 2001). Üstbilişsel Bilgi ise, bilişsel bilgi ve kişilerin kendi bilişleri ile ilgili bilgi türüdür (Kratwohl, 2002). Aşağıda bilgi türlerine örnekler verilmiştir:

- Kelimelerin doğru telaffuzunu gösteren semboller bilgisi (Olgusal Bilgi).
- Cümlenin öğeleri bilgisi (Kavramsal Bilgi).
- İngilizce mektup yazarken yararlanılan beceriler bilgisi (İşlemsel Bilgi).
- İngilizce kelimeleri kolaylıkla öğrenebilmek için şiirleştirme, sözlük tutma, örnek cümleler içinde ifade etme gibi geliştirme stratejileri bilgisi (Üstbilişsel Bilgi).

Bilişsel Boyut

YBTnin dikey boyutu olan Bilişsel Süreç Boyutu Hatırlamak, Anlamak, Uygulamak, Çözümlemek, Değerlendirmek ve Yaratmak olmak üzere altı kategoriden oluşmaktadır. Her bir kategorinin alt kategorileri de bulunmaktadır (Anderson vd., 2001).

Bilişsel boyutun alt düzeyinde Hatırlamak, Anlamak ve Uygulamak basamakları yer alır. Hatırlamak materyalin uzun süreli bellekten geri getirilmesidir. Hatırlanması istenen bilgi Olgusal, Kavramsal, İşlemsel, Üstbilişsel bilgi olabileceği gibi bunların birleşimi de olabilir. Anlamak ise, sözlü, yazılı ya da grafiksel biçimde sunulan materyallerden anlam çıkarma sürecini kapsar. Alt düzeyin son basamağı olan Uygulamak basamağı ise verilen bir duruma ya da probleme uygun olarak bir işlemi uygulamayı ya da bir işlemden yararlanmayı kapsar. Bu anlamda Uygulamak İşlemsel Bilgi ile yakından ilişkilidir. Anlamak kategorisi ile en çok karıştırılan kategoridir (Anderson vd, 2001).

Bilişsel boyutun üst düzeyinde Çözümlemek, Değerlendirmek ve Yaratmak basamakları yer alır. Çözümlemek materyali en küçük parçalarına ayırma, parçaların birbiri ile ve materyalin bütünü ile nasıl bir ilişki içinde olduğunu belirleme anlamına gelir. Eğitim açısından Anlamak basamağının bir uzantısı, Değerlendirmek ve Yaratmak basamaklarının da başlangıcı olarak düşünülebilir. Değerlendirmek basamağı, ölçütler ya da standartlara bağlı olarak yargılamalar yapmak şeklinde tanımlanır. Öğrencilerin yaptığı diğer yargılamalardan farklı olarak açıkça belirlenmiş ölçütlere göre performans standartlarından yararlanılarak bir yargıya ulaşılır. En üst düzey olarak kabul edilen Yaratmak basamağı ise, öğeleri yeni bir örüntü ya da yeni bir yapıya göre bütünleşik ve işlevsel bir bütün ortaya gelecek şekilde birleştirmeyi kapsar. Yaratmak basamağı altında sınıflandırılan hedefler, öğrencilerin öğeler ya da parçaları daha önceden var olmayan bir örüntü ya da yapı şeklinde organize edip bunlardan bir bütün oluşturmayı gerektirir. Özgün ürünler ortaya koymayı gerektirmesine rağmen bütün öğrencilerin yapabilecekleri ürünleri kapsar. Üç aşamadan oluşur. Birinci aşamada öğrencilerden görevi anlaması ve çözüm önerisi getireceği problemin temsili istenir. İkinci aşamada

öğrencinin çözüm önerisini planlaması istenir. Son aşamada ise öğrenciden planını başarıyla gerçekleştirdiği çözümü gerçekleştirmesi istenir (Anderson vd., 2001).

Aşağıda bilişsel basamaklarda yer alan hedeflere örnekler verilmiştir:

- Önemli olayları tarihleri ile birlikte hatırlamak (Hatırlamak)
- Okuduğu İngilizce bir metnin ana fikrini söylemek (Anlamak)
- Yakın bir arkadaşıyla gündelik yaşantısı ile ilgili İngilizce olarak röportaj yapmak (Uygulamak)
- Okuduğu metnin yazarının bakış açısının ne olduğunu ortaya koymak (Çözümlemek)
- Herhangi bir problem durumu ile ilgili önerilen çözüm yollarını eleştirmek (Değerlendirmek)
- Verilen bir konuyla ilgili araştırma raporu planlamak (Yaratmak).

YÖNTEM

Bu araştırma, 2006 yılında güncellenen İlköğretim İngilizce dersi öğretim programı 8. sınıf hedefleri, kazanımları, 2009 yılı itibariyle Seviye Belirleme Sınavı (SBS) kapsamına alınan İngilizce soruları ve Düzce ilinde 2010-2011 eğitim öğretim yılının birinci dönemi sonunda İngilizce öğretmenlerinin uyguladığı yazılı sınav sorularının YBT'ye göre değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma kapsamına İlköğretim 8. Sınıf İngilizce dersi hedefleri ve kazanımları ile SBS sorularının hepsi alınmış; 8 hedef, 73 kazanım ve 51 SBS sorusu YBT'ye göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca 30 okuldan İngilizce öğretmenlerinin uyguladığı toplam 747 yazılı sınav sorularının bir kopyası alınarak YBT'ye göre sınıflaması yapılmıştır.

Araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi ile elde edilmiştir. 2006 İngilizce dersi öğretim programına Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın internet sitesinden; 2009-2011 SBS sorularına ise Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Sınav Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın sitesinden ulaşılmıştır. Ayrıca, İngilizce öğretmenlerince uygulanan yazılı sınav sorularının birer kopyası Düzce il merkezinde ve ilçelerinde yer alan ve maksimum çeşitleme örnekleme yoluyla seçilen toplam 30 okuldan elde edilmiştir.

Araştırma verileri öncelikle "A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing- A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives" kitabındaki ölçütlere göre taksonomi tablosuna yerleştirilmiş ve iki aşamalı uzman görüşünden geçirilmiştir. Lorin W. Anderson'un uzman görüşü neticesinde sınıflamaya son şekli verilmiş, elde edilen bulguların yüzde ve frekansları alınarak değerlendirilmesi yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan doküman analizinden elde edilen bulgular neticesinde hedefler, kazanımlar SBS soruları ve yazılı sınav sorularının YBT bilişsel basamaklarına göre alt düzey bilişsel basamaklarda toplandığı görülmüştür. Tablo 1’de hedefler, kazanımlar, sbs soruları ve yazılı sınav sorularının YBT “taksonomi tablosu” üzerinde dağılımı ve Tablo 2’de yüzdelik dağılımı verilmiştir.

Tablo 1’e göre, üst düzey bilişsel basamaklara hedefler ve SBS’de yer verilmemiş; kazanımlarda ve yazılı sınav sorularında yer verilmiştir. Üst düzey bilişsel basamaklara yerleştirilen kazanımlar ve yazılı sınav soruları Olgusal Bilgi türündedir. Üst düzey bilişsel basamaklarda kazanımların olup, hedeflerin olmaması, hedeflerle kazanımların uyumlu olup olmadığı konusunda şüphe uyandırmaktadır.

Alt düzey bilişsel basamaklardan Uygulamak basamağında 5 hedef, 56 kazanım, 3 SBS sorusu ve 320 tane yazılı sınav sorusu görülmektedir. Uygulamak basamağı Kavramsal Bilgi türünde 1 hedef, 12 kazanım, 3 SBS sorusu ve 320 yazılı sınav sorusunun olduğu görülmektedir. Uygulamak basamağı İşlemsel Bilgi türünde 3 hedef ve 44 tane kazanım olduğu görülmektedir. Uygulamak basamağı Üstbilişsel Bilgi türünde 1 tane hedefin olduğu görülmektedir. Üstbilişsel Bilgiyi Uygulamak basamağına hedeflerde yer verilirken kazanımlarda yer verilmemiş olması hedeflerle kazanımların uyum içinde olmadığını düşündürmektedir.

Alt düzey bilişsel basamaklardan Uygulamak basamağında 5 hedef, 56 kazanım, 3 SBS sorusu ve 320 tane yazılı sınav sorusu görülmektedir.

Bilgi türleri açısından Olgusal Bilgiye, Uygulamak basamağında hedefler, kazanımlar, SBS soruları ve yazılı sınav sorularında yer verilmemiştir.

Uygulamak basamağı Kavramsal Bilgi türünde 1 hedef, 12 kazanım, 3 SBS sorusu ve 320 yazılı sınav sorusunun olduğu görülmektedir. Bu bulgular ışığında, Kavramsal Bilgiyi Uygulamak basamağına 8. sınıf İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımlarında yer verilmiş, 2010, 2011 yılları SBS soruları ve İngilizce öğretmenlerinin 2010-2011 yılı güz dönemi 3. Yazılı sınav sorularında bu hedef ve kazanımların değerlendirmesi yapılmıştır. Uygulamak basamağına 2009 yılı SBS sorularında yer verilmemiştir. Diğer bir ifadeyle, Kavramsal Bilgiyi Uygulamak basamağındaki hedeflerin ve kazanımların değerlendirmesi 2009 yılı SBS sorularında yapılmamıştır.

Uygulamak basamağı İşlemsel Bilgi türünde 3 hedef ve 44 tane kazanım olduğu görülmektedir. SBS soruları ve yazılı sınav sorularında ise bu bilgi türüne Uygulamak basamağına yer verilmemiştir. İşlemsel Bilgiyi Uygulamak basamağına 8. sınıf İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımlarında yer verilmiş ancak 2009, 2010, 2011 SBS soruları ve ve İngilizce öğretmenlerinin 2010-2011 yılı güz dönemi 3. Yazılı sınav sorularında bu hedef ve kazanımların değerlendirmesi yapılmamıştır.

Uygulamak basamağı Üstbilişsel Bilgi türünde 1 tane hedefin olduğu; kazanımlar, SBS soruları ve yazılı sınav sorularında bu bilgi türüne yer verilmediği görülmektedir. Üstbilişsel Bilgiyi Uygulamak basamağına hedeflerde yer verilirken

kazanımlarda yer verilmemiş olması hedeflerle kazanımların uyum içinde olmadığını düşündürmektedir. Üstbilişsel Bilgiyi Uygulamak basamağındaki hedefin 2009, 2010, 2011 SBS soruları ve İngilizce öğretmenlerinin 2010-2011 yılı güz dönemi 3. Yazılı sınav sorularında değerlendirmesi yapılmamıştır.

Alt düzey bilişsel basamaklardan Anlamak basamağında 1 tane hedef, 23 tane kazanım, 30 tane SBS sorusu ve 172 tane yazılı sınav sorusunun olduğu görülmektedir.

Anlamak basamağı Olgusal Bilgi türünde 1 tane hedef, 11 tane kazanım, 28 tane SBS sorusu ve 134 tane yazılı sınav sorusu yer almaktadır. Bu bulgular ışığında, Olgusal Bilgiyi Anlamak basamağına 8. sınıf İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımlarında yer verilmiş, 2009, 2010, 2011 SBS soruları ve Düzce ilinde İngilizce öğretmenlerinin 2010-2011 yılı güz dönemi 3. Yazılı sınav sorularında bu hedef ve kazanımların değerlendirmesinin yapılmış olduğu düşünülmektedir.

Anlamak basamağı Kavramsal Bilgi türünde 11 tane kazanımın, 2 tane SBS sorusunun ve 38 tane yazılı sınav sorusunun olduğu, hedeflerin ve 2011 yılı SBS sorularının olmadığı görülmektedir. Kavramsal Bilgiyi Anlamak basamağında hedeflerin olmayıp kazanımların olması hedeflerle kazanımların uyum içinde olmadığını yeniden düşündürmektedir. 11 tane kazanımın 2009 ve 2010 yılı SBS soruları ile İngilizce öğretmenlerinin 2010-2011 yılı güz dönemi 3. Yazılı sınav sorularında değerlendirmesinin yapıldığı düşünülmektedir.

Anlamak basamağı İşlemsel Bilgi türünde 1 tane kazanımın olduğu, hedefler, SBS soruları ve yazılı sınav sorularının olmadığı görülmektedir. Hedeflerde yer almamış olmasına rağmen kazanımlarda yer alan bu basamağa ait bilgi türünün SBS soruları ve İngilizce öğretmenlerinin 2010-2011 yılı güz dönemi 3. Yazılı sınav sorularında değerlendirmesi yapılmamıştır. Bu anlamda, hedeflerle kazanımların uyum içinde olup olmadığı yeniden gündeme gelmektedir.

Bilgi türlerinden Üstbilişsel bilgi türünde Anlamak basamağında hedeflerin, kazanımların, SBS sorularının ve yazılı sınav sorularının olmadığı görülmektedir.

Alt düzey bilişsel basamakların ilki olan Hatırlamak basamağında 6 tane hedefin, 22 tane kazanımın, 25 tane SBS sorusu ve 306 tane yazılı sınav sorusunun olduğu görülmektedir.

Hatırlamak basamağı Olgusal Bilgi türünde 5 tane hedefin, 22 tane kazanımın, 25 tane SBS sorusunun ve 306 tane yazılı sınav sorusunun olduğu görülmektedir. Bu bulgular ışığında, hedef ve kazanımların bu basamakta SBS soruları ve İngilizce öğretmenlerinin 2010-2011 yılı güz dönemi 3. Yazılı sınav sorularında değerlendirmesinin yapıldığı düşünülmektedir.

Tablo 1

8. Sınıf İngilizce Dersi Hedefler, Kazanımlar, SBS Soruları ve Yazılı Sınav Sorularının YBT “Taksonomi Tablosu” Üzerinde Dağılımı

Bilişsel Süreç Boyutu	Bilgi Boyutu																					Toplam		
	Olgusal Bilgi						Kavramsal Bilgi						İşlemsel Bilgi						Üstbilişsel Bilgi					
	Hedefler	Kazanımlar	SBS Soruları				Hedefler	Kazanımlar	SBS Soruları				Hedefler	Kazanımlar	SBS Soruları				Hedefler	Kazanımlar	SBS Soruları			
<i>n</i>	<i>N</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>		
Yaratmak	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
Değerlendirmek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
Çözümlmek	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
Uygulamak	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	32	3	44	-	-	-	-	1	-	-	-	-	384	
Anlamak	1	11	7	8	13	134	-	1	1	-	38	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	226	
Hatırlamak	5	22	13	9	3	306	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	359	
Toplam	6	37	20	17	16	442	1	2	1	3	1	35	4	45	0	0	0	0	0	0	0	0	975	

Bilgi türlerinden Kavramsal Bilgi ve Üstbilişsel bilgide Hatırlamak basamağında hedeflerin, kazanımların, SBS soruları ve yazılı sınav sorularının olmadığı görülmektedir. Bu anlamda, 8. sınıf İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımlarında öğrencilerin kategoriler ve sınıflama, ilke ve genelleme, teori, model ve yapı bilgisini, ayrıca öğrencilerin kendi bilgi düzeyleri hakkındaki bilgileri hatırlaması istenmemektedir diye düşünülmektedir. Lorin W. Anderson'un sınıflama hakkındaki yaptıkları yorumlara göre (Gökler, 2012) dilbilgisine ait bilgi Kavramsal Bilgi türüne girmektedir. Buradan sonuçla denilebilir ki ilköğretim 8. sınıf İngilizce dersinde öğrencilerin İngilizce dilbilgisi kurallarını hatırlamaları istenmemekte ve öğrencilerin dilbilgisi kurallarını hatırlayıp hatırlamadıkları SBS soruları ve Düzce ilinde İngilizce öğretmenlerinin 2010-2011 yılı güz dönemi 3. yazılı sınav sorularında değerlendirilmemiştir.

Hatırlamak basamağı İşlemsel Bilgi türünde 1 tane hedefin olduğu, herhangi bir kazanım, SBS sorusu ve yazılı sınav sorusunun olmadığı görülmektedir. Bu basamakta 1 tane hedefin olup, hiçbir kazanımın olmaması, bu durumun Kavramsal Bilgiyi Anlamak, İşlemsel Bilgiyi Anlamak ve Üstbilişsel Bilgiyi Uygulamak ve Olgusal Bilgiyi Yaratmak basamaklarında da tekrar etmesi hedeflerle kazanımların uyumlu olmadığını düşündürmektedir.

Tablo 2'ye göre, üst düzey bilişsel basamaklardan Olgusal Bilgiyi Yaratmak basamağında %3,8 oranında kazanım, %0,2 oranında da Olgusal Bilgiyi Çözümlemek basamağında yazılı sınav sorusu görülmektedir. Kazanım ve yazılı sınav sorularının toplam oranı %4'tür. Bu anlamda, tabloya göre %4 oranında üst düzey bilişsel çalışmalar yapılmıştır. Üst düzey bilişsel kazanımlar ve yazılı sınav soruları Olgusal Bilgi türündedir. Kavramsal Bilgi, İşlemsel Bilgi ve Üstbilişsel Bilgi türlerinde üst düzey bilişsel hedefler, kazanımlar, SBS soruları ve yazılı sınav soruları yoktur.

Olgusal Bilgi türüne en fazla %95,2 oranında 2009 yılı SBS sorularında, Kavramsal Bilgi türüne en fazla %44,7 oranında yazılı sınav sorularında, İşlemsel Bilgi türüne en fazla %42,9 oranında kazanımlarda, Üstbilişsel Bilgi türüne ise sadece %8,3 oranında hedeflerde yer verilmiştir.

Hatırlamak basamağına en fazla %61,9 oranında 2009 yılı SBS sorularında, Anlamak basamağına en çok %45 oranında 2010 yılı SBS sorularında, Uygulamak basamağına en çok %53,3 oranında kazanımlarda, Çözümlemek basamağına %0,2 oranında sadece yazılı sınav sorularında ve Yaratmak basamağına %3,8 oranında sadece kazanımlarda yer verilmiştir. Hiçbir hedef, kazanım, SBS sorusu ve yazılı sınav sorusunun yerleştirilmediği tek basamak Değerlendirmek basamağıdır.

Hedefler ve 2009, 2010 yılları SBS sorularında en çok hedef ve soru maddesinin olduğu basamak Olgusal Bilgiyi Hatırlamak basamağıdır. Kazanımlarda İşlemsel Bilgiyi Uygulamak, 2011 yılı SBS sorularında Olgusal Bilgiyi Anlamak ve yazılı sınav sorularında Kavramsal Bilgiyi Uygulamak en çok kazanım ve soru maddesinin olduğu basamaklardır. Hedefler, kazanımlar, SBS soruları ve yazılı sınav sorularında bilgi türlerinden en fazla oran Olgusal Bilgiye aittir.

Hedeflerin olduğu, kazanımların olmadığı basamakların sayısı 2'dir (İşlemsel Bilgiyi Hatırlamak ve Üstbilişsel Bilgiyi Uygulamak). Bu basamaklardaki hedeflerin oranının toplamda %16,6 olduğu görülmektedir. Kazanımların olup, hedeflerin olmadığı basamakların sayısı 3'tür (Kavramsal Bilgiyi Anlamak, İşlemsel Bilgiyi Anlamak ve Olgusal Bilgiyi Çözümlemek). Bu basamaklardaki kazanımların oranının 15,3 olduğu görülmektedir. Bu anlamda, hedeflerin ve kazanımların kesişmediği basamak sayısının 5 olduğu ve bu basamaklardaki hedeflerin ve kazanımların oranlarının toplamda 31,9 olduğu görülmektedir.

Hedefler ve kazanımların dağılımı Tablo 3 üzerinde incelendiğinde, dağılım oransal olarak %23 Olgusal Bilgiyi Hatırlamak, %0,8 İşlemsel Bilgiyi Hatırlamak, %10,2 Olgusal Bilgiyi Anlamak, %9,4 Kavramsal Bilgiyi Hatırlamak, %0,8 İşlemsel Bilgiyi Anlamak, %11,1 Kavramsal Bilgiyi Uygulamak, %40,1 İşlemsel Bilgiyi Uygulamak, %0,8 Üstbilişsel Bilgiyi Uygulamak, %3,4 Olgusal Bilgiyi Yaratmak şeklindedir. Bu anlamda, Hatırlamak basamağında %23,8, Anlamak basamağında %20,4, Uygulamak basamağında %52 ve Yaratmak basamağında %3,4 oranında; Olgusal Bilgide %36,6, Kavramsal Bilgide %20,5, İşlemsel Bilgide %41,7 ve Üstbilişsel Bilgide %0,8 oranında hedefler ve kazanımlar görülmektedir.

Tablo 2 ve Tablo 3 incelendiğinde, İngilizce dersi öğretim programında %3,4 oranında görülen Olgusal Bilgiyi Yaratmak basamağı, SBS soruları ve Düzce ilinde İngilizce öğretmenlerinin 2010-2011 yılı güz dönemi 3. yazılı sınav sorularında değerlendirilmediği görülmektedir.

SBS soruları ve öğretim programı hedef ve kazanımları Tablo 2 ve Tablo 3 üzerinde incelendiğinde, SBS soruları, İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımlarının olduğu alanlarda görülmektedir. Ancak oransal olarak bakıldığında 2009 yılı SBS sorularının yaklaşık %70 oranında Olgusal Bilgiyi Hatırlamak basamağında olduğu görülmektedir. Bu basamağa ait öğretim programı hedef ve kazanımlarının yerleşme oranı %23'tür. Aynı yılda %33,3 oranında Olgusal Bilgiyi Anlamak basamağında SBS sorusu görülmekteyken, bu basamaktaki hedef ve kazanımların toplam oranı %10,2'dir. Diğer bir ifadeyle, YBT taksonomi tablosundaki iki basamakta öğretim programı hedef ve kazanımlarının 3 katı oranında 2009 SBS'de değerlendirme yapılmıştır. 2009 yılı SBS'de hedef ve kazanımlarda toplamda %42,6 oranında değerlendirme yapılmıştır. Diğer bir ifadeyle, 2009 yılı SBS sorularının dağıldığı hücreler, İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımları dağılımının yaklaşık olarak yarısına denk gelmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında hedefler ve kazanımların olduğu 6 basamakta 2009 yılı SBS sorularında değerlendirme yapılmamıştır.

2010 yılı SBS soruları dağılımı Tablo 2'de incelendiğinde en fazla soru %45 oranında Olgusal Bilgiyi Hatırlamak basamağında görülmektedir. Bu basamağın İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımları dağılımındaki oranı Tablo 3'te %23'tür. Bu anlamda, Olgusal Bilgiyi Hatırlamak basamağında öğretim programı hedefleri ve kazanımları dağılımının yaklaşık 2 katı oranında değerlendirme yapılmıştır. Aynı yıl Olgusal Bilgiyi Anlamak basamağında %40 oranında SBS sorusu olduğu görülmektedir. Bu basamaktaki hedefler ve kazanımların oranı ise %10,2'dir. Bu basamakta öğretim programı hedefleri ve

kazanımları dağılımının yaklaşık 4 katı oranında değerlendirme yapılmıştır. 2010 yılında değerlendirme yapılan diğer iki basamak Kavramsal Bilgiyi Anlamak (%5 oranında) ve Kavramsal Bilgiyi Uygulamak (%10 oranında) basamaklarıdır. Bu basamaklarda hedef ve kazanımlarda sırayla %9,4 ve %11,1 oranında görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, Kavramsal Bilgiyi Uygulamak basamağında hedefler ve kazanımların dağılım oranının yaklaşık 2 katı oranında değerlendirme yapılmış, diğer taraftan Kavramsal Bilgiyi Uygulamak basamağında hedef ve kazanımların dağılım oranına yakın bir oranda değerlendirme yapılmıştır. 2010 yılı SBS’de hedef ve kazanımlarda toplamda %53,7 oranında değerlendirme yapılmıştır. Diğer bir ifadeyle, 2010 yılı SBS sorularının dağıldığı hücreler, İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımları dağılımının yarısına denk gelmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında hedefler ve kazanımların olduğu 5 basamakta 2009 yılı SBS sorularında değerlendirme yapılmamıştır.

2011 yılı SBS soruları dağılımı Tablo 2’de incelendiğinde, en fazla soru %76,4 oranında Olgusal Bilgiyi Anlamak basamağında görülmektedir. Bu basamağın İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımları dağılımındaki oranı Tablo 3’te %10,2’dir. Bu anlamda, 2011 yılında Olgusal Bilgiyi Anlamak basamağında öğretim programı hedefleri ve kazanımları dağılımının 7 katı oranında değerlendirme yapılmıştır. Aynı yıl SBS soruları Kavramsal Bilgiyi Uygulamak basamağında %5,8 oranında görülmektedir. Bu basamaktaki hedef ve kazanımların dağılım oranı %11,1’dir. Bu basamakta 2011 yılı SBS’de öğretim programı hedefleri ve kazanımları dağılımının yaklaşık 2 katı oranında değerlendirme yapılmıştır. Bu yıla ait SBS sorusu görülen son basamak Olgusal Bilgiyi Hatırlamak basamağıdır. Bu basamakta %17,6 oranında SBS sorusu görülmektedir. Hedef ve kazanımların bu basamağa ait dağılım oranı %23’tür. 2011 yılı SBS’de hedef ve kazanımlarda toplamda %44,3 oranında değerlendirme yapılmıştır. Diğer bir ifadeyle, 2011 yılı SBS sorularının dağıldığı hücreler İngilizce dersi öğretim programı hedefleri ve kazanımları dağılımının yaklaşık olarak yarısına denk gelmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında, hedefler ve kazanımların olduğu 6 basamakta 2011 yılı SBS sorularında değerlendirme yapılmamıştır.

Tablo 2.

8. Sınıf İngilizce Dersi Hedefler, Kazanımlar, SBS Soruları ve Yazılı Sınav Sorularının YBT “Taksonomi Tablosu” Üzerinde Yüzdelerik Dağılımı

Bilgi Boyutu																									
		Olgusal Bilgi					Kavramsal Bilgi					İşlemsel Bilgi					Üstbilişsel Bilgi								
Bilişsel Süreç Boyutu	Hedefler	Kazanımlar	SBS Soruları			Yazılı Sınav Soruları	Hedefler	Kazanımlar	SBS Soruları			Yazılı Sınav Soruları	Hedefler	Kazanımlar	SBS Soruları			Yazılı Sınav Soruları	Hedefler	Kazanımlar	SBS Soruları			Yazılı Sınav Soruları	Toplam
			2009	2010	2011				2009	2010	2011				2009	2010	2011				2009	2010	2011		
Yaratmak	-	3,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,8
Değerlendirmek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Çözümlmek	-	-	-	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2
Uygulamak	-	-	-	-	-	-	8,3	11,4	-	10	5,8	40	25	41,9	-	-	-	-	8,3	-	-	-	-	-	150,7
Anlamak	8,3	10,5	33,3	40	13	16,7	-	10,5	4,7	5	-	4,7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	147,7
Hatırlamak	41,6	21	61,9	45	17,6	38,2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	226,3
Toplam	49,9	35,3	95,2	85	30,6	55,1	8,3	21,9	4,7	15	5,8	44,7	26	42,9	0	0	0	0	8,3	0	0	0	0	0	528,7

Yazılı sınav soruları incelendiğinde Olgusal Bilgiyi Yaratmak basamağında %0,2 oranında yazılı sınav sorusu görülmektedir. Bu anlamda, tablo 3'e göre İngilizce dersi öğretim programında görülmeyen bir basamağa ait değerlendirme yapılmıştır. Bu basamak dışında Düzce ilinde İngilizce öğretmenleri İngilizce dersi öğretim programında hedef ve kazanımların yerleştirildikleri alanlarda değerlendirme yapmışlardır. Ancak hedef ve kazanımların yerleştirildiği 6 alanda değerlendirme yapılmamıştır. Tablo 2 ve Tablo 3'e göre, yazılı sınav soruları en fazla %40 oranı ile Kavramsal Bilgiyi Uygulamak basamağına yerleştirilmiştir. Bu basamaktaki hedef ve kazanımların dağılım oranı %11,1'dir. Bu basamakta, hedef ve kazanımların yaklaşık 4 katı oranında değerlendirme yapılmıştır. Yazılı sınav sorularının olduğu diğer basamaklar Olgusal Bilgiyi Hatırlamak %38,2, Olgusal Bilgiyi Anlamak %16,7, Kavramsal Bilgiyi Anlamak %4,7 iken bu basamaklardaki hedef ve kazanımların dağılımı sırasıyla, %23, %10,2 ve %9,4 şeklindedir. Bu anlamda, basamaklardan 1 tanesinde, hedef ve kazanımların oranının 2 katı oranında soru yer almıştır. Yazılı sınav soruları ile hedef ve kazanımların %53,7'si değerlendirilmiştir. Diğer bir ifadeyle, yazılı sınav soruları, hedef ve kazanımların yarısını ölçmüştür.

Hedefler ve kazanımların dağıldığı hücrelere SBS soruları ve yazılı sınav soruları dağılımı Tablo 4'te özetlenmektedir.

Tablo 4'e göre Olgusal Bilgiyi Yaratmak, Üstbilişsel Bilgiyi Uygulamak, İşlemsel Bilgiyi Uygulamak, İşlemsel Bilgiyi Anlamak ve İşlemsel Bilgiyi Hatırlamak basamaklarında hedefler ve kazanımlar olmasında rağmen, SBS soruları ve yazılı sınav sorularının olmadığı görülmektedir. Bu anlamda, bu basamaklarda SBS soruları ve yazılı sınav sorularında değerlendirme yapılmamıştır. Bu basamakların hedefler ve kazanımlardaki toplam oranı yaklaşık olarak %46'dır.

Kavramsal Bilgiyi Uygulamak basamağında, hedefler ve kazanımların, 2010 ve 2011 yılları SBS sorularının ve yazılı sınav sorularının olduğu görülmekte iken, 2009 yılı SBS soruları bu basamakta görülmemektedir. Diğer bir ifadeyle, hedefler ve kazanımlardaki Kavramsal Bilgiyi Anlamak basamağı 2010 ve 2011 SBS soruları ile yazılı sınav sorularında değerlendirilmiş, 2009 yılında bu basamağa ait hedefler ve kazanımlar değerlendirilmemiştir. 2009 yılında değerlendirilmeyen bu basamağın hedefler ve kazanımlardaki oranı 11,1'dir.

Kavramsal Bilgiyi Anlamak basamağında ise hedefler ve kazanımların, 2009 ve 2010 yılları SBS sorularının ve yazılı sınav sorularının olduğu görülmekte iken 2011 yılı SBS soruları bu basamakta görülmemektedir. Diğer bir ifadeyle, hedefler ve kazanımlardaki Kavramsal Bilgiyi Anlamak basamağı 2009 ve 2010 SBS soruları ile yazılı sınav sorularında değerlendirilmiş, 2011 yılında bu basamağa ait hedefler ve kazanımlar değerlendirilmemiştir. 2011 yılında değerlendirilmeyen bu basamağın hedefler ve kazanımlardaki oranı yaklaşık %10'dur.

Tablo 3
8. Sınıf İngilizce Dersi Öğretim Programı Hedefleri ve Kazanımlarının YBT “Taksonomi Tablosu” Üzerindeki Dağılımı

Bilişsel Süreç Boyutu	Bilgi Boyutu																Toplam		
	Olgusal Bilgi				Kavramsal Bilgi				İşlemsel Bilgi				Üstbilişsel Bilgi						
	Hedefler	Kazanımlar	Hedef ve Kazanımlar		Hedefler	Kazanımlar	Hedef ve Kazanımlar		Hedefler	Kazanımlar	Hedef ve Kazanımlar		Hedefler	Kazanımlar	Hedef ve Kazanımlar				
Yaratmak	-	4	4	3,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3,4
Değerlendirmek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Çözümlemek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Uygulamak	-	-	-	-	1	12	13	11,1	3	44	47	40,1	1	-	1	0,8	-	61	52
Anlamak	1	11	12	10,2	-	11	11	9,4	-	1	1	0,8	-	-	-	-	-	24	20,4
Hatırlamak	5	22	27	23	-	-	-	-	1	-	1	0,8	-	-	-	-	-	28	23,8
Toplam	6	37	43	36,6	1	23	24	20,5	4	45	49	41,7	1	0	1	0,8	117	100	

Kavramsal Bilgiyi Uygulamak basamağında, hedefler ve kazanımlar %11,1, 2010 yılı SBS soruları %10, 2011 yılı SBS soruları %5,8 ve yazılı sınav soruları %40 oranında görülmektedir. Bu basamakta hedefler ve kazanımların oranının yaklaşık yarısı oranında 2011 SBS ve yaklaşık 4 katı oranında yazılı sınav soruları oranı görülmektedir. Bu anlamda, bu basamaktaki hedefler ve kazanımların yaklaşık yarısı 2011 SBS’de değerlendirilirken, yazılı sınav sorularında yaklaşık 4 katı oranında değerlendirme olmuştur.

Kavramsal Bilgiyi Anlamak basamağında, hedefler ve kazanımlar %9,4, 2009 yılı SBS soruları %4,7, 2010 yılı SBS soruları %5 ve yazılı sınav soruları %4,7 oranında görülmektedir. Bu basamaktaki hedef ve kazanımların oranının yarısı 2009 yılı SBS’de ve yazılı sınav sorularında, yarısına yakını 2010 yılı SBS sorularında değerlendirilmiştir.

Olgusal Bilgiyi Anlamak basamağında, hedefler ve kazanımlar %10,2, 2009 yılı SBS soruları %33,3, 2010 yılı SBS soruları %40, 2011 yılı SBS soruları %76,4 ve yazılı sınav soruları 16,7 oranında görülmektedir. Bu basamaktaki hedefler ve kazanımların oranının 3 katı 2009 SBS’de, yaklaşık 4 katı 2010 yılı SBS’de ve 7 katı 2011 yılı SBS’de değerlendirilmiştir. Bu basamaktaki hedefler ve kazanımlar oranına en yakın oran yazılı sınav sorularının oranıdır.

Tablo 4

Hedefler ve Kazanımların Olduğu Basamaklarda SBS Soruları ve Yazılı Sınav Sorularının Dağılımı

	Hedefler ve Kazanımlar	2009 SBS	2010 SBS	2011 SBS	Yazılı Sınav Soruları
	%	%	%	%	%
Olgusal Bilgiyi Yaratmak	3,4	-	-	-	-
Üstbilişsel Bilgiyi Uygulamak	0,8	-	-	-	-
İşlemsel Bilgiyi Uygulamak	40,1	-	-	-	-
Kavramsal Bilgiyi Uygulamak	11,1	-	10	5,8	40
İşlemsel Bilgiyi Anlamak	0,8	-	-	-	-
Kavramsal Bilgiyi Anlamak	9,4	4,7	5	-	4,7
Olgusal Bilgiyi Anlamak	10,2	33,3	40	76,4	16,7
İşlemsel Bilgiyi Hatırlamak	0,8	-	-	-	-
Olgusal Bilgiyi Hatırlamak	23	61,9	45	17,6	38,2

Olgusal Bilgiyi Hatırlamak basamağında, hedefler ve kazanımlar %23, 2009 yılı SBS soruları %61,9, 2010 yılı SBS soruları %45, 2011 yılı SBS soruları %17,6 ve yazılı sınav soruları 38,2 oranında görülmektedir. Bu basamaktaki hedefler ve kazanımların oranının 2 katı 2009 ve 2010 yılları SBS’de değerlendirilmiştir. Bu basamaktaki hedefler ve kazanımlar oranına en yakın oran 2011 SBS sorularının oranıdır.

Hedefler ve kazanımların olduğu basamaklardan, tüm yıllara ait SBS soruları ve yazılı sınav sorularının olduğu basamaklar, Olgusal Bilgiyi Anlamak ve Olgusal Bilgiyi Hatırlamak basamaklarıdır. Diğer bir ifadeyle, Olgusal Bilgiyi Anlamak ve Olgusal Bilgiyi Hatırlamak basamağına ait hedefler ve kazanımlar SBS sorularında ve yazılı sınav sorularında değerlendirilmiştir.

SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER

İngilizce dersi hedefleri, kazanımları, SBS soruları ve yazılı sınav sorularının YBT’ye göre değerlendirildiği bu çalışmanın bulgularından elde edilen sonuca göre, hedefler ve kazanımlar incelendiğinde, 8. sınıf öğrencilerinden İngilizce dersinde kelimeleri ya da cümleleri hatırlamaları, kavramsal olarak anlamaları, dilbilgisi yapılarını doğru bir şekilde uygulamaları, İngilizce olarak kendilerini hangi durumda nasıl ifade edeceklerini anlamaları ve gerekli durumlarda uygulamaları, az bir oranda da olsa olgusal bilgiyi üretmeleri beklenmekte, yeni bir ürün ortaya koymaları, çözümlene ve değerlendirme yapmaları hedeflenmemektedir. Oransal olarak bakıldığında öğrencilerin en çok kelime ve basit cümleleri hatırlamaları hedeflenmektedir. Diğer bir ifadeyle öğretim programındaki hedef ve kazanımların büyük bir kısmı alt düzey bilişsel basamaklardadır. Benzer çalışmalar farklı disiplinlerde de yapılmıştır. Bekdemir ve Selim (2008), çalışmalarında Matematik dersi kazanımlarının YBT’nin alt düzey bilişsel basamaklarında toplandığı sonucuna varmışlardır. Bıkmaz (2002) ise ilköğretim fen bilgisi dersi 4. ve 5. sınıf ünitelerinin hedef davranış düzeylerini OBT’ye göre belirlediği çalışmasında programın daha çok kavrama düzeyindeki öğrenmeleri ön plana çıkardığını, okulların daha alt düzey öğrenmeleri gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. Bu çalışmada da Matematik ve Fen Bilgisi derslerinde olduğu gibi İngilizce dersinde de hedef ve kazanımların alt düzey bilişsel seviyelerde olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar Miller’in (2004) görüşleriyle paralellik göstermektedir. Miller (2004), okullarda genellikle alt düzey bilişsel seviyelerde eğitim verildiğine, öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirebilecekleri fırsatlardan mahrum bırakıldığına dikkat çekmektedir. Ayrıca, Demir (2008), çalışmasında ilköğretim okullarında okutulan İngilizce ders kitaplarında üst düzey düşünme becerilerini geliştirme açısından önemli değişiklikler yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, SBS sorularında ve yazılı sınav sorularında alt düzey bilişsel seviyede ölçüm yapılmıştır. Araştırmayla paralel olarak, Ayvacı ve Türkdoğan (2010), Fen bilgisi dersi sınav sorularının YBT basamaklarından alt düzey bilişsel seviyelerde toplandığı sonucuna varmışlardır. Ayrıca, OBT’ye göre, Fen bilgisi dersi sorularını inceleyen Koray ve Yaman (2002), Fen ve Teknoloji dersinde 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki soruları

inceleyen Özcan ve Oluk (2007), 6. sınıf Türkçe dersi yazılı sınav sorularını inceleyen Bekaroğlu (2007), tarih sorularını inceleyen Çolak (2008) yazılı sınav sorularının çoğunlukla alt düzey bilişsel basamakları ölçtüğü sonucuna varmışlardır. Bu anlamda, Fen Bilgisi, Türkçe ve Tarih derslerinde olduğu gibi İngilizce dersinde de yazılı sınav sorularında alt düzey bilişsel basamaklar ölçülmektedir.

Bulguların tamamı incelendiğinde, 8. sınıf İngilizce dersi hedefleri, kazanımları, SBS soruları ve yazılı sınav sorularının alt düzey bilişsel basamaklarda toplandığı görülmüştür. Oysaki yapılandırmacı yaklaşım düşünüldüğünde, üst düzey bilişsel basamaklara daha çok önem verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin aktif bir şekilde katıldığı yapılandırmacı öğrenmede öğrenme, tartışma, fikirleri savunma, hipotez kurma, sorgulama ve fikirleri paylaşma gibi öğrenme sürecine etkin bir şekilde katılma ile gerçekleşir. Öğrenciler bilgiyi ezberlemez, yeniden üretir ya da keşfederler (Perkins, 1999). Bu durumun, yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınarak hazırlanmış Ortaöğretim kurumlarına geçiş yönergesinde (2007) geçen “sorular, öğretim programlarının kazanımları esas alınarak öğrencinin yorumlama, analiz yapma, eleştirel düşünme, sonuçları tahmin etme, problem çözme ve benzeri yeterliklerini ölçecek nitelikte hazırlanır” ifadesi ile çeliştiği düşünülmektedir. Anderson vd. (2001), Çözümlenmek, Değerlendirmek ve Yaratmak basamaklarının daha genellenebilir olduğunu, daha karmaşık bilişsel süreçlerin çok çeşitli alanlara uygulanabilir olması dolayısıyla bu basamakların daha alt basamaklarda kazanılması istenen hedeflere ulaşmada kullanılabileceğini vurgulamışlardır.

Ayrıca yapılan sınıflamada bazı hücreler birbiriyle örtüşmemektedir ve SBS soru çeşitliliğinin hedefler ve kazanımlara göre yeterli olmadığı düşünülmektedir. Bu durum en fazla 2011 SBS sorularında belirgindir. Soruların %76’sı 2011 SBS’de Olgusal Bilgiyi Anlamak basamağına yerleştirilmiştir. Bu basamağına hedeflerin %8,3’ü kazanımlarına %10,5’i yerleştirilmiştir. Benzer şekilde, öğretim programı kazanımlarında en çok İşlemsel Bilgiyi Uygulamak hedeflenmiştir. 2010 SBS’de ise İşlemsel Bilgiyi Uygulamak basamağına herhangi bir soru maddesi yerleştirilmemiştir. Ayrıca, program hedeflerinde Kavramsal Bilgiyi Anlamak basamağına herhangi bir hedef yerleştirilmemiş ancak 2009 SBS’de öğrencilerin kavramsal bilgileri anlayıp anlamadıkları ölçülmüştür. Öğretim programı kazanımlarında en çok İşlemsel Bilgiyi Uygulamak hedeflenmiştir. 2009 SBS’de ise İşlemsel Bilgiyi Uygulamak basamağına herhangi bir soru maddesi yerleştirilmemiştir. Bu durumun, İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde (2003), geçen “ders yılı iki dönemden oluşur ve öğrenci başarısının ölçme ve değerlendirmesinde öğretim programlarında belirtilen amaçlar ile kazanımlar esas alınır” ifadesiyle, ayrıca Ortaöğretim Kurumlarına Öğrenci Yerleştirme Yönergesinde (2011), geçen “Bu sınavlar, öğretim programlarındaki kazanımlara göre öğrenci seviyelerini belirlemek amacıyla yapılır. Sorular, öğretim programlarının kazanımları esas alınarak öğrencinin yorumlama, analiz yapma, eleştirel düşünme, sonuçları tahmin etme, problem çözme ve benzeri yeterliklerini ölçecek nitelikte hazırlanır” ifadesiyle çeliştiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, öğretim programlarında üst düzey bilişsel seviyelerde hedef ve kazanımlara daha çok yer verilmelidir. Zira üst düzey bilişsel basamaklarda gerçekleştirilecek

bir eğitim sayesinde alt düzey bilişsel basamaklarda ulaşılmak istenilen hedeflere de ulaşılabilecektir. Bu anlamda, üst düzey bilişsel süreçleri ön plana çıkaran YBT ve diğer eğitim taksonomileri eğitim programcıları tarafından kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., Airasian, P. W., Cruikshank, K. A., Mayer, R. E., Pintrich, P. R., Raths, J., Wittrock, M. C. (2001). *A taxonomy for learning, teaching and assessing: a revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*, New York: Addison Wesley Longman, Inc.
- Arı, A. (2011). Bloom'un gözden geçirilmiş bilişsel alan taksonomisinin Türkiye'de ve uluslar arası alanda kabul görme durumu, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11, 749-772.
- Aypay, A. (2011). İlk ve ortaöğretim öğretmenlerinin davranış alışkanlıkları ve "iyi öğretmen" özelliklerine ilişkin algıları, *İlköğretim Online*, 10 (2), 620-645.
- Ayvacı, Ş. A. & Türkdoğan, A. (2010). Yeniden yapılandırılan Bloom taksonomisine göre fen ve teknoloji dersi yazılı sorularının incelenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7 (1), 13-25.
- Bekdemir, M. & Selim, Y. (2008). Revize edilmiş Bloom taksonomisi ve cebir öğrenme alanı örneğinde uygulanması, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 185-196.
- Bekaroğlu, A. (2007). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe dersindeki yazılı sınav sorularının soru basamaklarına göre incelenmesi ve değerlendirilmesi (Kastamonu örneği)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Bıkmaz, F. H. (2002). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Fen Bilgisi dersi yazılı sınav sorularının öğrenme düzeylerine ve türlerine göre analizi, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 74-74.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives, the classification of educational goals, handbook I: Cognitive Domain*. New York: David McKay Company.
- Çolak, K. (2008). *Tarih dersi sınav sorularının Bloom taksonomisinin bilişsel alan düzeyi açısından sınıflandırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Demir, S. (2008). *An evaluation of thinking skills in elt coursebooks at primary and secondary levels*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Doğan, N. (2006). Davranışların Ölçülmesi, (ed. H. Atılğan) *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, 140-155, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kılıç A., Acat, M. B. (2007). Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerin gereklilik ve işe vurukluk düzeyi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 21-37.
- Koray, Ö. C., Yaman, S. (2002). Fen Bilgisi öğretmenlerinin soru sorma becerilerinin bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi, *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2, 317-324.

- Kratwohl, D. R. (2002). A revision of Blom's taxonomy: an overview, *Theory into Practice*, 41 (4), 212–218.
- MEB. (2011). Merkezi sistemle öğrenci alan ortaöğretim kurumlarına öğrenci yerleştirme yönergesi, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2641_0.html (Son erişim tarihi: 12/11/2011).
- MEB. (2010). İlköğretim kurumları yönetmeliği, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html (Son erişim: 12/11/2011).
- MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. (2006). *Öğretmen yeterlilikleri kitabı*, <http://otmg.meb.gov.tr/Yayin.html>. (Son Erişim: 12/11/2011).
- Miller, A. D. (2004). “*Cogito, ergosum*”: *applying Bloom's revised taxonomy within the framework of teaching for understanding to enhance the frequency and quality of students' opportunities to develop and practice higher-level cognitive processes*. Unpublished Doctoral Dissertation. Kalamazoo College, Michigan.
- Özcan, S. ve Oluk, S. (2007). İlköğretim Fen Bilgisi derslerinde kullanılan soruların Piaget ve Bloom taksonomisine göre analizi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 61-68.
- Perkins, D. N. (1999). The many faces of constructivism. *Educational Leadership*, November, 9, 6-11.
- Pickard, M. J. (2007). The New Bloom's Taxonomy: An Overview for Family and Consumer Sciences. *Journal of Family and Consumer Sciences Education*. 25, 45-55.
- Şişman, M. (2011). *Eğitim bilimine giriş*, 9. Baskı, Ankara: Pegem A. Yayıncılık.